

**ZLOMENÁ
DUŠE**

—

Antonín Sova

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání
Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

PRA HA
PRA GUE
PRA GA
PRA G

Zlomená duše

Antonín Sova

Znění tohoto textu vychází z díla [Zlomená duše](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Aventinum (Ot. Štorch-Marien) v Praze v roce 1922.

Text díla (Antonín Sova: Zlomená duše), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uvedte autora-Neužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 7. 2. 2025.

OBSAH

I / Kapitola z mládí	14
II / První láska	32
III / Pražský román	51
IV / Intermezzo: Smetanovo kvarteto „Z mého života“	64
V / Smutky peripatetika	68
VI / S rozpitvanými nervy	77
VII / In urna perpetuum ver	90
Ediční poznámka	97

*Jeden hluchý, čta tuto malou historku,
přiznal, že slepci byli v nepravu usuzujícíe
o barvách, ale trval na tom, že jedině
hluchým přísluší souditi o hudbě.*

Voltaire: Bílý býk

Chtěl jsem již dávno vydati několik těchto stran. Jsou to kapitoly vytržené z deníku předčasně zemřelého přítele; bez zvláštních dějů; spíš vnitřní psychologické postupy utrpení, citů a vášní člověka, rostoucího v našem světě pod malým obzorem a nízkým stropem, neuspokojeného s pustým dneškem, od něhož stěží čeká nápravy bez obětí, a podlomeného posléze beznadějnou svou chorobou.

Když jsem se odhodlal choditi po nakladatelských oficínách s jakousi „nevolností prosebníka“, s nevýmluvnými ústy a naplněn zkušenostmi minulých let, hledal jsem v duchu nějakého inteligentnějšího a proto – sympatičtějšího mi nakladatele. Nevím již proč: zdálo se mi, že by jím mohla snad býti firma J. Pospíšilova. Vyhledal jsem ji.

Pojistém otálení bylo mi řečeno, abych si pro rukopis přišel. Důvody: Přijde prý na řadu Svobodova kniha Noví vesničané a pak – Švábovy kuplety. Také společník dr. Pospíšila musil by svoliti. Ten je prý pouhý obchodník. Pan Pospíšil se konečně rmoutil, že nenašel v blankversech zvučných rýmů. Věc zdála se mu těžkou, nesnadno pochopitelnou a jak doslova řekl: filozofickou. Tedy aspoň četl.

Odtud, před rokem již, za šedivých dnů zimních, kdy válí se plno sazových mlh nad Prahou, zašel jsem do knihtiskárny Šimáčkovy. Šéf skoro vždy sedí v kontoáru, v jakési dřevěné boudě, vystavěné u okna pro jednoho člověka, v boudě, v uzavřené, separované kleci, kde vládne tajemství cifer, bůhvíjakých cifer, kde to čpí jakoby vinou nevyplacených honorářů prvním debutantům a kde favorizovaná jména mají své každoroční rubriky a obraty. Jména obvyklá a známá probouzejí se tu každoročně, snad i několikrát příslušnou reklamní cestou.

Šéf řekl mi, že má již na dva tři roky rukopisů právě dost. Šéf řekl mi, že i rukopisy, na něž vyplatil zálohu (ten ubožák!), musil vrátiti

a odmítnouti. Chci-li, že by snad za dvě, tři léta mohlo dojít k vydání rukopisů. Řekl jsem, že se poohlédnu dále. Za dvě léta může být popřípadě také konec světa.

Od té doby byl to zuřivý hon za vytištěním knížky. Proč? Proč? Nedovedu pocitu toho určit. Snad spíše už ze zlomyslnosti? Činil jsem dále tedy obchůzky po nakladatelích jiných. Ale spíše již jaksi pro experiment než touhou po vydání knihy. Ta se mi již dávno zhnusila, jako věc odbytá, k níž nemáme lásky, ale hodně pochybností, rostoucích, tížících a mučících, již vydáváme proto, že značí přece jednotku v našem rozvoji a že přec myslíme, že má své jisté poslání.

Nešel jsem zásadně k nakladateli, který saje peníze z mrtvol, skupovav po jich smrti za babku jejich spisy. Mračný ten nakladatel sedí na mrtvolách bývalých literárních mučedníků, halí se v gloriolu jednoho nebo dvou žijících, velice známých a čtených, reklamou rozkřikovaných literátů. Je nepřitelem experimentů, jakož i snad literatury samé; prodává knihy jako hrnce; dobré věci jako francouzské krvavé romány.

Šel jsem za to k p. Vilímkovi, u něhož jsem byl za svého života již dvakráte. Ale nikdy nedopřáli mi jeho zřízení, abych s ním mluvil osobně. Skutečně, člověk, který vzbuzuje takovou závrať. Jeden z těch, kteří vychovali ulekanou generaci, která se krčí v předsíních nakladatelských byrů, která čeká zbaběle a roztržitě, obávajíc se poměrně malé inteligence nakladatele a nevědouc proto, jak doporučit nabízené věci. Která dívá se buď s rezignací na jeho příchod, neb osnuje velkohubý výjev všemožných panegyrik o svých spisech. Oh, kterak přesvědčiti takové lidi?

Odevzdal jsem knihy (prózu i verše) zřízení závodu a čekal jsem. Za měsíc dostal jsem rukopisy zpět. Důvody telefonicky: Šéf dlel kdesi ve Vídni, zařizoval jakýsi závod. Šéf má kaprice. Šéf dostal kopřivku a leží. Šéf žádá, abych odpustil, že nemožno mu pro ten čas ničeho čísti. Šéf je ovšem šéf.

Zamířil jsem rovnou k p. Beaufortovi. Prózu měl by v úmyslu tisknout v říjnu (letošního roku). Tuto právě nabízenou publikaci nechtěl a sice ani zadarmo. Neptal jsem se již, zda také prózu nechtěl snad zadarmo; styděl jsem se už přece, do duše.

Ohmataný již jaksi rukopis, ale nečtený, zanesl jsem konečně do nakladatelství p. Ottova. Pan císařský rada právě před vyjitím prvního čísla „Národopisné výstavy“ byl v rozpacích, nemilých rozpacích, jež jsem mu způsobil. Mám jej bez odporu nejraději ze všech nakladatelů. Řekl mi také hned předem, abych se neurážel. Odmítne rukopis a priori. Velká publikace jako „Národopisná výstava“ vyžádala si tolik nákladu, práce a zaměstnání dělnictva. (Ať si však nemyslí, že jsem z těch, kteří přinesou-li rukopis, odnášejí si ho zas prostě domů sami.) Řekl jsem, že je dosti času, vyjde-li kniha za delší čas. On však rozmluvil se opět, jak produkce realistická znechutila obecenstvu čtení a ubrala kontingent čtenářstva. Bude nucen zastaviti Salonní bibliotéku. Něco ideálního nelze vydati. (Ze zlomyslnosti nechal jsem přece rukopis na stole.) Víím dobře, že Salonní bibliotéka zhynula špatnou redakcí a opakováním se několika jmen lidí, kteří zpachtovali si právo publikovat knihy, na nichž nemůže býti již interese. Stohy Vrchlického roztrhávají se, archy se klíží na sešity, není pomoci, nakladatel je disgustován, není z toho svým, je vyděšen a nedůvěřiv. A při tom všem hospodaří tam názory pánů, proti nimž bojujeme.

Ale nemyslete si, že snad to, co udávali všichni ti pánové, bylo by tak absolutně pravdivým. Pozitivní pravda je tu pouze jedna: Nechtěli rukopisů prostě proto, že si od nich neslibovali zisku, jenž rovnal by se nákladu několikanásobnému. Ujeté koleje, tak uprostřed mezi reklamou a zděděným vkusem obecenstva, to je terén, kde nejsnáze lze pracovati knihkupci.

Od té doby představoval jsem si nakladatele jako lidi velice nešťastné, vzrušené a podrážděné jaksi, rozpacité, když jim nabízíš, co nemohly

by očmuhávati davy, když jim nenabízíš ani básní, které se mohou čísti jak v parvě, tak v ústavech dívčích, z kterých nedají se vybrati ani sloky do památníků, ani gratulace k jmeninám. Když jim nenabízíš básní, jež by vzrušily politickou, v převaze jsoucí stranu, nebo aspoň kýžené překlady modního a senzačního francouzského zboží, které by vycházelo současně s originály.

Ano, všeho toho mají dosti tito lidé. Nač by rozčilovali obecnstvo něčím, co se chce vymknout z obvyklých kolejí vkusu, naučeného vkusu, zděděného vkusu, jak jej vtloukli neinteligentní nakladatelé do lidu po celé řady let? Když jsme v „Moderně“ řekli „individualita nade vše“, byli to jistě oni, co se nejvíc pořouchle a škodolibě smáli. Když jsme řekli: „Neakcentujeme nikterak českost: buď svým a budeš českým. Neznáme národnostních map,“ tu ti lidé příkyvovali jistě vděčně těm, kdož spustili hurónský křik, viníce nás z cizáctví. A když jsme řekli ještě dále: „Počítáme dělnictvo k národu? I tenkrát, když je internacionálním? Ano,“ – byli jsme usvědčováni ze sociálních rejdu a z dokázaného již cizáctví, které zpečetěno hlavně interpretací vět: „Zachování národnosti není nám účelem, ale prostředkem k vyšším cílům.“

Rád bych věděl, k vyššímu-li cíli národnosti přispívá takový literát ve skrčených svých, zbědovaných poměrech, který cítí a myslí a touží produkovat něco nového podle svého talentu a síly, anebo ten všemocný nakladatel, který nepodává esenci, ono odvážné a radostné rozepětí duchů ve své bolesti, ponurosti a volání po člověku, ale jenž hokynaří, živí národ senzačními odpadky z přeplněných stolů ciziny, tyje z národního jmění a kazí vkus národa, který ho živí?

My sami musili seznámiti se s vrcholy cizích rozkvetlých štěpů. Málo z toho pro šíření všeobecného vzdělání objevilo se v překladu na našem knihkupeckém trhu. Ti, co zvlňují a fanatizují masy pro porušování národního citu ze strany naší, ať na katedrách univerzitních profesorů, ať kdekoli jinde, ti jen ať hlouběji studují, kdo všecko ten národ obluzuje,

kdo všechno považuje jej za nemyslíci a blbou masu, a jednání své dle toho zařídí. Ať se podívá také na mnohého našeho nakladatele. Na onu reklamu sprostou a urážející: na ony fráze a humbuk ze středu závodu vyšlé, přechvalující vše, co firmy ty vydávají. Ať mete každý tam, kde toho třeba podle svých zkušeností. Urážet však a tupit mladší generaci, že touží být poctivou a pravdomluvnou, jak už toho jednou je potřebí, že chce povalit byzantinism, že chce vymanit se ze světa ramenářství a zbabělostí, to je přece jen výkvět naší pokročilé hniloby tzv. inteligence, naší bezmyšlenkovité podrážděnosti, tušíme-li rodit se něco antagonického, rušícího naši pohodlnost, naši reputaci, naši mnohaletou slávu a staroslavný už zvyk: nemyslit ničeho upřímně.

V Praze, dne 26. listopadu 1895.

A. Sova

Od vydání „Zlomené duše“ vlastním nákladem v r. 1896 poštěstilo se mi později pro všechny své knihy najít nakladatele.

Od roku 1909 počalo vydávati mé Spisy veršem i prózou nakladatelství Hejdy a Tučka a vyšlo tu třinácte svazků, z nichž nejméně osm bylo úplně v době války vyprodáno. K novému jich vydání nedošlo, ač čtenáři se jich dožadovali celou řadu let.

Ve spisech vyšly:

Sv. I. Zápasy a osudy (2. vyd.); II. Výpravy chudých (2. vyd.); III. Kniha prvního zaslíbení; IV. Tóma Bojar; V. Soucit i vzdor; VI. Povídky a menší črty; VII. Ještě jednou se vrátíme; VIII. Žně; IX. Kniha baladická; X. Ivův román (3. vyd.); XI. Zpěvy domova; XII. Krvácející bratrství; XIII. Koloběh starostí a jiné povídky. Pokud mi bylo oznámeno nakladatelstvím, byly úplně vyprodány svazky III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, XI a snad od těch dob i mnohý ze zbývajících svazků. Chtěly býti dle vzájemné smlouvy znovu za určitých podmínek vytištěny, ale byly pouze nakladatelstvím vedeny v seznamech jako „v tisku se nacházející“. Smlouvou bylo mi sice nové vydání pevně zajištěno, ale různými vytáčkami tisk jich stále oddalován. Obchodní stránka těch tahanic se mi zcela zprotivila a měl jsem na vybranou, věřiti dále slibům p. B. Tučka, a čekati do nekonečna, že přikročí brzy, „jakmile mu to poměry dovolí“ k novým vydáním, nebo se s ním soudit pro nedodrženou smlouvu, nebo uvolněné svazky bezodkladně předati nakladateli jinému, jak to smlouva připouštěla, když do určité lhůty bude opomenuto je vydati, anebo raději dáti přednost úplnému rozvázání smlouvy s p. B. Tučkem, jenž nabyl zvláštní rutiny v zanedbávání spisů nejen mých, ale i jiných vůbec, jím vydávaných.

Bylo mi uznati, že obchodníkům, zaměstnaným obchody výnosnějšího druhu, nelze obchodovati pouhou lyrikou, i když by mohla býti zdrojem příjmů, soudě dle marných několikaletých poptávek čtenářstva. Rozvázáním smlouvy se mi uvolnily Spisy a všechny tyto svazky právě počíná znova vydávati dr. Ot. Štorch-Marién. Přál bych si, aby vyšly v době co nejkratší a těším se, že k nim brzy přiřadím knihy nově napsané. Tímto doslovem předmluvy k „Zlomené duši“ vysvětluji svůj rozchod s p. B. Tučkem, abych zdůvodnil, proč mi bylo hledati nového nakladatele.

V Praze dne 1. září 1922.

Antonín Sova

I / Kapitola z mládí

*A kterak ty víš, ženo, získáš-li muže svého?
Aneb co ty víš, muži, získáš-li ženu?*
Z epištoly sv. Pavla ke Korintským, kap. VII, 16

*Žena svého vlastního těla v moci nemá, ale muž;
též podobně i muž těla svého vlastního
v moci nemá, ale žena.
Tamtéž, kap. VII, 4*

I

Mé dětství? Moje dětství! Černou nití
smrt provlékla se jím. Tak přišla hrozně!
Tak drtivě! Tajně se připlížila
do rodiny jak hříchů starých přízrak.
Ty mrtvé sice lehce uložila,
leč námi otrásla a protáhla se
nečistě řečištěm našeho rodu,
v potomků srdcích sesedla se hořce.

Tehdy jsme obývali zpustlý statek
v údolí neúrodném. Zimomřivě
z třesavých osik do kraje se bělal.
Můj otec ustaraný byl a chorý,
chudoučkový patricij tohoto kraje
a lidem nerozuměl. Stále říkal:

„To zanedbaný lid. To tupý lid je.
A pověřčivý. Poťouchlý a zrádný.
A krade. Pomodlí se před krádeží,
leč krade. Kněz? Ničeho nepomůže,
Kristova slova, slova nezávazná,
ni paragrafy závazné, ni lidská
průměrná úroveň dnů pokročilých,
ni řvaní po osvětě, burcování
a slova smělejší, jež s koncem věku
do módy přišla... Hle, takoví lidé
jak Hunové zde, pod kultury svícnem!
Eh, Sibíř! Maminko, jaká to Sibíř,
ta Bílá Ves. Toť osud, že jsem poslech
toho neb onoho...“ Tak to šlo dále
jak články dlouhé, trapné litanie,
jak chřestění kuliček růžencových...

II

Leč hospodářství... Protivno mu bylo
se stýkat s lidem. Protivny mu byly
písčité, dlouhé rozvlněné lány,
na kterých vsi se bělávaly v dálce,
do nekonečna... Vymýšlel jen stále
a toužil po něčem, co obdiv budí,
měl záliby, jež statek trávívaly.
Tu jakýs chov on amerických kurů
si zavedl, perličky, které denně
sám krmíval, po dvoře chodě truchle

v trepkách a županu... Kdes po šlechtici
si koupil staré, tlusté, bílé klisny
s korunkou hraběcí na lesklých plecích,
neb kočár starý vyměnil za nový
kus lánu přidávaje; stále měnil
a stále větší přicházely účty...
Podivný, tichý, poetický slaboch,
z těch jeden, kteří tajně vlastencují,
leč tak, aby to nebouřilo panstvo,
jej nezavléklo v podezření, chodil
do oratoře hraběcího rodu.
Čet deník německý. Mou sestru poslal
k anglickým pannám. Tajnou láskou přilnul
k veliké Vídni jako tepně říše.
Mne na klín bral si, slovy velkých slibů
rozpětí líčil, kterak velká duše
obrovským rozmachem vyrazit musí,
vše z křídel shodit. Malicherná lnutí
k poměrům malým odsuzoval dlouze,
vše provinciálním a ideálním
mněl malicherným být, ten „těžký jazyk“,
jenž prý se dere na „Parnas“, jak často
ve společnosti mluvil. Oprašoval
řád jakýs často, aby pochlubil se
svým hostům novým, které štědře hostil.
Nejraděj míval druha, staříčkého
penzistu, který asi stejně mluvil.
Syn jeho počal milovat mou sestru,
osmahlou Láďu; aspoň se tak zdálo...

III

As devět let mi bylo... Zřím se dosud:
drobounký biret se sokolím pérem
já nosil, sametovou hnědou bundu
a kalhoty ze šedé látky, které
končily nad koleny tam, kde stužka
punčochy spjala modře pruhované.
Mně bylo tehdy nevýslovně teskno:
byl ještě čerstvý hrob mé první matky.
A proto jsem tu — druhou nenáviděl.
Mne nevšímal si otec... Ona byla
mladičká ještě... Živá, bujná, svěží,
jak cikánka ohnivé oči měla,
jakýmsi žářem divným rozžhavené,
jenž svítí stejně všem. Smích altu timbrem
po pokojích se nes, když volala mne
neb starouše... Leč já jí nemoh zvyknout,
divoký jakýs vkus, přepjatá vášeň,
s níž líbala mne, k pláči nutila mne,
ty kypré její, stále vlhké prsty
já nemoh cítit v kadeřích, já hračkám,
jež ona vymýšlela, nerozuměl.
Má bolest rostla, když jsem vyšel někdy
na dvůr a stáje. Staré, scvrklé ženy
oračů, čeledínů brávaly mne
do učouzených, hliněných svých síní,
kde znal jsem všecko. Bidla pode stropem
a na nich prádlo strakaté schlo parnem
při otevřených oknech. Smrtník v koutě

vždy tikal někde na hliněné půdě,
kde děti válely se košilaté
a cvrček tónem vysokým sem cvrčel
od mlýnských vantrok, kde nebylo vody,
kde trosky kola mnohá léta hnily
otcovým hospodářstvím. Mlýnek dávno
stál opuštěn. A zde já u oráčů
rád prodléval jsem. Mívali mne rádi,
na dveře K + M + B + vždy já jim psával
a dětem rozdával jsem svoje hračky.
Sborem se často modlívali večer
a říkali: „Ah mladý pane! Pane!
Náš ubožáčku! Jiné časy byly
za milostpaní!“ Pak mne litovali
i sestru, některé, ty citlivější
babice plakaly, —já plakal s nimi...

IV

V tu dobu častokrát ze strany matky
jakýsi její příbuzný k nám jezdil
šeptavě mluvící... Zrak jeho plachý
hrál zelenavým ohněm. Oblečený
vždy výstředně, s kravatou rudou, na ní
vbodnutou elektrickou malou muškou,
jež večer svítila, mne zajímal
a touhu budil po obzorech nových.
Parfém vál z jeho žlutých rukaviček,
z cylindru bezvadného, ze řas tmavých,

lesklého kabátce a haveloku; —
kol mojí matky něžně obletoval
jí přinášeje třeťy... Vždycky dlíval
v salonku, zahradník kam plno květin
do polokruhu schválně rozestavil
pokynem matky. Tento člověk míval
vždy pro mne slovo, úsměv. Někdy knihu
mi přivážel. Tu párek bílých myší
mi daroval, jichž oči rubínové
červeně plály, tu zas brouky vzácné,
tu lastury a mušle. Já mu říkal
vždy „strýčku“... Nebyl mlád již... Také bledý
obličej jeho vadnul, dlouhé prsty
se zachvívaly jakous nervozitou...
Byl dětinský a zdálo se, že umí
vyhovět dětem... Mnohdy celé půldne
já při něm vyseděl jsem u klavíru
sleduje rány oktáv, cvrlikání,
žbluňkání tichých tremol, zvonky tercí
a těžké bouře pedálových kladiv. —
Mým otázkám obzory šířil nové...

V

Za parného dne jednou, když jsem seděl
u svojich úloh na zahradě v stínu
besídky březové, má sestra přišla
a němě, tupě, usedla si u mne...
Jak by jí srdce cosi užírало,

vybouřenými, zděšenými smutky
jí oko hořelo, a svislé ruce
zlomeně visely jí podél boků...
Co je ti, co? Nu řekni?! Ale ona
se nepohnula v sebe zamyšlena.
Pak pohlédnuvši na mne s výtkou dlouze,
jak neulehčenou by bolest sama
bez svědků měla prožít, zas zvolna
odešla, otázkou mou vyplašena...
Snad vyhýbala se mi? Já již věděl,
že nemíní se svěřit děcku... Věděl
jsem, kterak bojem těžkým strádá
a unavena dnes, jak lehne s pláčem...
Mne dráždilo to, že mne neuznává,
by svěřila se mi... Se zřejmým vzdorem
já vyhýbal se jejím zrakům, které
podivnou vášní hořeti se zdály,
a démonicky ze zarudlých víček
jak ohně za noci z listnatých lesů
tajemnou hrůzou... Bylo jí to líto?...
Mé vidouc odcizení, bázeň, vzala
mne do své jizby, jaksí ustaraně
vše snášela, co baviti mne mohlo...
Náš otec nebyl doma... Odjížděl
s jakýmsi mluvku z města. V politice
utápěl svoji energii všecku
a ctižádost tak šálil nezkojenou...

VI

Já nechápal jsem sestry... V rozbouřených
tragických vlnách, jež jsem nemoh tušit,
se utápěla světlá její hlava.

Já nechápal jsem vroucnost její lásky,
ba nechápal jsem, z jaké černé hloubky
děsivý její smutek rost. Tu pozděj,
když pomodlila se, jak jindy večer
mne zlíbala a řekla: „Nemiluj ji,
víš, tu...“, a slzy její tekly horké
na moji hlavu... „Slyšíš? Rád ji neměj,
vždyť ona nemá nikoho z nás ráda,
ni tatínka... Já vím... Ty nesmíš vědět,
co já už vím...“, s dětinskou upřímností
tajemství předstírajíc, odhalila
kus neurčitého mi náhle světa.

„Ne, nechod' k ní... buď u mne... Zdapak umíš
své úlohy? Pojd', půjdeme na zahradu
a pohrajem si spolu... Nu co? Ruďo?“
A velkým, otevřeným okem, které
budilo úžas jasem nenadálým,
že trochu sobě ulevila, na mne
se zadívala, šátkem utírala
si plachá víčka... Její krok zněl lehce,
když tiše vyšla do zvlněných stromů
po trávě vysoké, ztemnělé rosou,
ostrůvky pryskyřníků postříkané...

VII

To bídáctví! Já mnil, že počla mučit
(jak slýchával jsem o macechách jiných)
mou sestru. Myslil jsem, že slovo příkré
nějaké mezi nimi vystřídáno,
jež rozvášnilo sestru... Vštěpované
se brzy objevily vzdorné vlivy
a křižovaly prudce mojí duší. —
Již sestru nespustil jsem z očí... Bázeň
mé srdce naplnila úzkostlivá,
pláč její dráždil mne a mlčelivost
mne děsila... Nablízku ní já číhal
na slovo, na úsměv, pramalou změnu,
na drobnou třeba událost, však přece
událost, která moc má srdce zvolnit.
Ta chvíle přišla. V čeledníku, v noci,
když zdálo se, že spím v ložnici vedle
(pruh dveří přivřených se žlutal světlem) —
se starou služkou rozprávěla ještě.
V přestávkách dlouhých zdálo se, že pláče,
co služka těšila ji: „Pánbůh chce to,
dušičko drahá.“ — Ale nezkojena
vášnivě ona žalovala, v prudkých
přívalech její pláč se v slovech tlumil.
„Můj Kriste Ježíši! Maria Panno!
Ke komu jít mám, když ne k vám? A komu
si postěžovat? Vám jen, moje zlatá,
vy jste vždy pro mne tolik lásky měla!

A teď mám bratra jen — ten však je dítě, —
a potom vás...”

VIII

Tu s ustrnutím slyšel
jsem věci hrozné. Jejich dosah celý
já nechápal, však cítil jsem, jak strašně
mi srdce bije a děs ve mně vstává.
Tma svírala mne a pruh žlutý dveří
se zdál mi zastíněný postavami,
jež protáhly se mojí fantazií.
Já vyrozuměl jen: Z jakéhos listu,
jenž pohozen dnes v trávě ležel v sadu
a poletoval pod okny a rosou
byl zavlhlý, to hoře sestra četla
služce, jež stará, čisti neuměla...
Náš host je psal, jenž mdle se smával, snivě,
po boku mém do kláves kamarádsky
tlouk, prsty klást mne učil, zpíval zašlé
podivné písně chvějným barytonem,
mně nosil bílé myši... On je napsal,
on, on... milenkou zval v něm druhou matku...
Tu více neslyšel jsem. Stromy křikly,
houk vítr, třískl v okno. Dusné noci
se mraky provalily mnohostupy,
zdaleka kdesi bouře rodila se,
déšť ztemnil siné světlo. Zvučnou hudbou
okapy crčely tak jednotvárně,

švířící drůbež zapištěla bázni.
A s hlavou vztyčenou já slouchal v pláči,
však marně, marně! Jako kočka tiše
s kahancem náhle sestra na práh stoupla
plaše se rozhlížejíc, polekána,
a konejšíc mne, uzavřela dveře...

IX

Děšť chmurný potom nastal. Zmlklým ránem
zahrada v dešti zalitými okny
mrzutě, matně sem se rýsovala,
na loužích dvorem žluté nebe chvělo
se větru vlnami. V nich brouzdaly se
špinavé kachny líně, kolébavě,
pes ovčácký nos zdvihal blíže stájí.
A tu já neobyčejné jsem věci větřil,
jež mžikem sběhly se... Vzhled dvora smutný
se plnil postavami za úsvitu.
V halenách režných pobíhala čeled'
klepajíc dřeváky. Jakýsi hrozný
sběh lidí zřel jsem ráno kolem oken,
jak s výkřiky a úžasem se rojil.
Ne, sen to nebyl. Jaká divná úzkost
mne přepadla, když ven mi zakázali
vyjítí! Též ta naše šedovlasá
a uplakaná, dobrá, stará chůva,
tak dobrá vždy, pojednou zabránila

mně vyjít. K smíchu! Chůva zakázala
mně vyjít?

X

Pátral jsem. Pak řekli večer:
že ona zemřela. Ta, kterou z duše
jsem nenáviděl. Zemřela! A divný
já úžas cítil, jak to všechno možno,
když včera jsem ji viděl? Jak to možno?
I pocítil jsem touhu všechno vědět,
leč nemoh jsem. Mne okřikli pak zkrátka
mne stále hlídající, mysl moji
hračkami konejšíce... Kterak hloupé
to připadalo mi a kterak smutné.
Já pohřeb čekal jsem. Já chtěl ji vidět,
chtěl ukázat ji. Neodbytné prosby
jen suchým odepřením vybouřili
ku dotíravým vzdorům. Otec přijel,
zmateně chodil v zlobném, němém žalu
jak stín a zavřen, návštěv nepřijímal...
A salon zamkl se. Já neviděl jsem
pohřbu ni kněží... Neviděl jsem lidí,
jen sestru plachou, posupný hled otcův,
podťaté kroky jeho. Doma zavřen,
i sestra, já, my všichni... Týden minul.

XI

Mně bylo, jak bych musil vykřiknouti,
otřásti něčím, utéci, já vězeň!
Mne uděsily bledé líce sestry,
modlitby její, přítomnost ta těžká.
I učitel můj nedivil se skoro
(jenž ze sousední vesnice k nám chodil),
že pro vše kles můj zájem zhasínavý
jak oheň v krbu, který slabě sténá...
Ven, ven! Mně počalo se stýskat příliš
po ní, jež záhadně tak zmizela mi,
(víc zvědav byl jsem, než ji nenáviděl!)
po jejím příbuzném a po klavíru,
po jeho darech, na něž jsem se těšil,
po jeho láskání, jež přijímal jsem
vždy rozmazleně, toužiti jsem počal...

XII

Tu jak by všichni zbavit se mne chtěli,
mne zavezli do vzdáleného města
po krátkém čase... Město černé bylo
s tou branou obrovskou, kde hoši hráli
s pokřikem v míč. Nápisy starodávné
na bráně budily svět zašlý ve mně,
cimbuří stará, podloubí tu v slunci
se leskla večerním a zhasínala
a divný ruch tu výskal... Mladí hoši

s knihami chodili tu večer. Lampy
hořely tiše, jasně tak a dámy
se smály, velká kašna na náměstí
crčela, jakous touhou po domovu
mne mávla píseň, ze zahrad jež zněla
restaurac otevřených... Lidé zvláštní
mi připadali... a já seznamoval
se s přáteli novými na chodnících,
jež ve škamnech jsem ráno viděl... V bolest
mou jakýs paprsk velký svítit počal
nadějí nových, starostí a práce, —
— mne nikdo nehlídal zde, — netísnilo
ovzduší pláče; prsa šířila se
hrdostí; samostatným, tichým sněním
já počal duši svoji naplňovat,
své nitro tišit, — ah, to staré město,
vzdálené město miloval jsem příliš!

XIII

Leč bolest záhy zaklepala, přišla,
a ústy cizích lidí rostla ve mne,
a bez milosti strašné noci obraz
čas obnažil mi zcela. Podrobnosti
i souvislost i podklad oné drámy
já zcela dnes již pochopil: On vlákal
ji tenkrát v noci k sobě rozvášněný,
mileneč dávný, láskou rozhýčkaný
a poblouzený blízkostí, již přála

mu příbuznost, vášnivě po ní prahna.
Byl otec chorý, nevšimavý stařec;
leč ona jako cigánka, tak svěží,
ji snadno získat bylo, když se vzala
minulost, přísahy, žár jejich lásky,
jež hynula...

XIV

To dosud vyčtu z listu,
jež našla sestra tehdy, dala mi jej
do půle roztržený, jako vztekem
zmačkaný. Pozděj pochopil jsem.
On s rafinovaností, drzým čelem
psal vášnivý list naší druhé matce, —
zel z listu fin de siècle. Nervozita
a podrážděnost, prospěchářské cíle
zvláštního milovníka této ženy,
jež i jej milovala. Dávno v městě
jej milovati musila... On žvatlal
v něm sladkými a nedbalými slovy
a zapřísáhal ji minulou láskou,
jež nezná mezí, obětí ni bázně,
ohledů jakých. „Milovali jsme se,
vid', drahá, v prvním jaru svého mládí?
Do smrti milujem se! Jak to možno
zapřít, má duše? Ne, jen upamatuj
se na tu zimu loňskou! Muž tvůj ‚dobrý‘
až příliš, kterak sedal podrážděný,

zemdlený v lóži divadla a mluvil
impertinence. Nemohu ho vidět,
odpusť mi, drahá! Ale tehdy přece,
když předstíralas nemoc, když jsi tehdy
zůstala v Praze sama u své tety,
my byli jednou sami. Pamatuješ?
Ty ležela jsi celá bílá v krajkách,
v poduškách, černé rozházené vlasy;
já na pelesti postýlky jsem sedal
a hladil tě. A tys tak bledá byla,
tak bylas krásná, když jsi churavěla,
a léky, jež jsem podával ti, trpké,
s úsměvem bralas, hlavu pozdvihujíc...
A potom, víš, — když tenkrát za večera
my toulali se, jak jsi uprositi
se dala, mou pak celá, celá byla,
tvá duše i tvé tělo! Tehdy plaše
jak letěla jsi po širokých schodech
hotelu předměstského, obávajíc
se stínů. Probůh, nezapomeň, drahá,
na tuto noc. Ty jsi tak slibovala,
ty jsi tak přísahala, a já věřím,
tys dosud moje! Nech těch tvorů hloupých,
hlupáček zanech! Nech onoho starce,
tvá bída hůře skončí. V nepohodlí,
v rodinné zmatky kráčíš. Poslyš, vzpomeň
mých polibků a objetí, mé lásky,
zas celá moje buď. Vždyť kruté časy
dolehly na mne, drahá! Pochopíš to,
nebudeš klnout mi? Nebudeš vinit

mne z ničemnosti, svévolnosti, drahá,
když svěřím se ti? Jenom tenkrát ještě
ti psáti musím. Rozerván jsem, bídný,
mne tíží hříchy jak balvanů trosky
a ony rostou a já — stojím, stojím!
Má láska k tobě neznala však míry!
Já jmění nedbal jsem. Nedbal jsem dneška,
ni zítřka, nedbal světa, jenom tebe
když moh jsem milovati! Lichvářští psi
kus po kuse mne roztrhali, — budiž,
mám pocit klidu. Víím, že ukrotím je,
kus masa shnilého až před čenichy
jim hodím, — svoje tělo. Není moci,
jež mrtvolu mou vykoupit by mohla,
ni peněz již, o něž bys oloupila
hlupáčka svého v prospěch mojí věci,
jak jindy předtím. Nechci! Trápí život,
mne mrzí život! Nemá pro mne ceny...
Nač tedy dále jíti, drahá duše,
když není vykoupení? Byl jsem dobrý,
kdys v mládí. Teď již není ideálů.
Teď Boha není! Ničeho již není,
má schopnost, energie, ta se zvrhla,
kdes v hospodách změkčile zdržela se,
plačtivě upíjí se... Konec! Konec!
Než, chceš-li rozloučit se, přijď dnes večer,
přijď jistě ke mně...”

XV

Tenkrát přišla tedy.
Co dál se dělo, záhadným je dosud...
U skříně kredenční, vzad nakloněna
o hranu její ostrou, na koberci
ležela hlavou k zemi. Na rtech jejích
křik zkamenělý odhrnul jí zuby,
že vyvstaly... Ty ruce křečovitě
jak by se vztahovaly k němu, v hnědé
kaluži krve žloutly její vlasy
a hlava zsinala špinavou křídou.
On ze židle, jež u klavíru stála.
se skácel blíže ní. Hluboká rána
mu v spánku pravém zela... Ruka krví
se zaschlou svítila, slepené vousy
po straně pravé ježily se ztuhlé
a víčko zapadlo. Tam otvor prázdný
po oku uzavřelo... Pod hlavou mu
ležela černá hlaveň revolveru...
Jakási polka Steeplechase obstárlá
tu na klavíru byla rozestřena,
a obě svíčky hořely prý ještě
ve svícnech klavírových...

II / První láska

I

To nejvroucnější mé knihy
list bude zežloutlý,
tak dlouho se nehnul, až zakroužil nyní
a sprchává zvolna a tlí;

pad, ve vzduchu otočil se,
byl krvavý onen list!
Pad v podzimní mlze a dusivé páře
do stříbřitých rosou míst.

Ne, nechci, by zhola tak zašel,
dnes též chci vzpomínat!
Pláč její tak nebude bouřiti prudký,
když zví, jak měl jsem ji rád...

Že někdy — a dávno, — to bolí,
jak pohled na zvadlý květ;
znám, ženám co list je, květ uschlý
pro hymnický vzpomínek vzlet!

Mně také vzpomínek třeba,
ať hrud' se mi rozděsí
tím žárem bolestným, vulkanickým
jak sopečné otřesy!

Tu urazit nechci lásku
a přezírat světlé ty sny,
tu důvěrnost, která jak pohádka zašla
v svět pozdní morózní,

ty široké průhledy v dálku
do neznámých obzorů,
ty perspektivy tak melancholické,
třpyt blouznivých hovorů...

Dnes, sosák, stlačený křikem
humbuků rozpínavých,
svůj úřad si odbudu s tesknými zraky,
prázdnou usínavých,

pták pokroku, bolest mi na prsou leží
svým křídlem z olova; —
snad ještě že červánky čekám
nad bařinou domova, —

i uléhám... vstávám... zatím se pozdí...
Než zimy mé uběhnou,
při tlapkání myší, při svítání mdlém,
chci dopsat povídku svou...

II

V té červenohnědé jizbě
jsme před léty deseti...

A záclony hnědý svit třesou
v líc tomu dítěti...

A nebyla ani starší
tak mnoho. Nebyla,
ta blondýna útloučká v pasu
a trochu unylá.

Líc s důlky podlouhlou měla
s tím bělem rozdechnutým;
nos ostřejší vlnou se lomil
pod čelem klenutým.

Snad trochu germánské rasy
v té bylo bytosti,
jí modré se měnily oči
dle nálad a bolestí...

Šat šedý, vonící měla
po nočních fialách,
ty ruce dítěte nepokojné
v zdobných konturách.

Jak host se svou starší sestrou
vždy skromně usedla
v tu červenohnědou jizbu,
kde ticha se šepřila mdlá...

Tam vzadu se stmívají lesy
za střechami rudými, vzadu

a žlutnou louky do dálky
a topoly staví se v řadu,

nic... Jenom to náměstí ploché
a vrabců cvrčení,
nic... Jenom ta oslnivá
hra červencových dní...

Zde řekla mi: „Poslyšte, pane
(mně bylo sedmnáct let),
to bylo by zábavné jíti,
se do lesů procházet...

Já včera si vykládala
francouzské karty, včera,
já celou noc nemohla usnout
až do ranního šera,

a pojednou přišlo mi smutno,
já plakala, bláhová!
Pak celou noc seděla u mne,
ta stará Blažková!

O čem jsme si povídali?
To povím vám pozděj snad,
i co mne tak mrzelo příliš,
chcete-li poslouchat!“

Tak žvatlala... Pak řekla:
„Ach, komu jste patřil, komu,

když zemřela vaše matka,
před léty, dávno tomu?

Já veselá budu... Snad soucit
vhod může časem být, —
své řeknem si příhody staré
a chcete mi uvěřit?

Zda čtete verše? Chci půjčit
vám ty, jež jsem opsala,
já v dívčím ústavě ráda
je tehdy čítala...

Ty dejte mi úlohy staré,
mám ráda váš rukopis,
ten dejte mi podivný herbář,
jenž pro vás cenu měl kdys...

A třeba chcete-li, ještě
jej doplním rukou svou,
váš děravý, chudoučkový herbář,
brr! latinu šedivou!...

Vy nějak se zdáte mi plachý,
blíž sedněte, smutek váš zmizí,
o Praze vám povídat budu,
když jste tak zamlklý, cizí...

Jak zakletý princ se zdáte
mi s těmi úsměvy...

A když jsem už tolik řekla,
teď mluvte, bavte vy.“

III

Tak poznáváme se brzy
a dosud před zraky mám
ty hodiny rokokové,
jich tikot sem-tam, sem-tam...

Hrá zelený přísvit květin,
jenž vzdouvavě v oknech se chvěl
a stojan nalevo stojí
s hříčkami barevných skel...

Zde mnohdy, když osamíme,
se potká zrak po divech lačný;
to odejde sestra mladší
neb otec ponuře mračný...

Zde jednou se usměje dlouze
a chytá ruku mou;
pak jaksi se zarazí, leká
a mluví šelestu hrou:

„Tak poslyšte... Abych vám řekla
(a cukla nervózně rtem) —
já nikoho neměla ráda,
nikoho před bohem...

Mně říkali, že jsem hrdá,
a to byla vina má celá,
já churava byla jsem dlouho
a jako noc omrzelá,

v té samotě štítil se lidí
můj drážděný, žalobný pláč,
ni kostel já neměla ráda,
a modlit se? Nebylo zač...

To proto snad, proto, že v městě,
v té směsici tekoucí vřavy,
krom zájmů svých pražádný člověk
se nad žalem nezastaví...

A dokud cos nesžírá, dokud
žal první nezaúpí,
smrt, láska neb neštěstí, nemoc,
tak tupí jsme, tak tupí...

Až u vás teď... (snad vás mám ráda?)
mně smutno... snad vás mám ráda?
že neusnu s modlitbou za vás
a úzkost mi na srdce padá

a teskno mi při klekání
a teskno, když večer se schýlí,
mé dopisy jsou tak divny,
jež družkám píšu v té chvíli..."

IV

Jak sladko je na sebe zvyknout,
já jdu a přichází též,
jdu zahradou — za růží bílou
se modrají stuhy, kam jdeš...

Jdu, na housle improvizaci
zabouřím jásavou,
již slyším zdušené kroky,
jež v pěšinách se hnou...

Jdu, toulám se šerem, bych zlaté
to prodloužil snění, jež zpívá,
za kmene kaštanů světlá
z tmy ona kývá mi, kývá...

Kde ona, tam já, kde světlo
těch zorniček přivřených,
a rukou delikátních
kde prsty, stisk prstů mých...

I jednu lekturu máme,
v ní shodu... Jak může to být!?
Buď vysmějeme se oba,
neb stejný vzruší nás cit...

Nám stačí jen slova veršů,
v ně hloubku vkládáme sami,

jen hudbou když melancholickou
zní pochod rytmů známý.

Nám podzim se líbí lépe
než jaro... Líp mračen tíž,
sníh, vichřice, cosi nás blíže,
blíž cosi pojí, blíž...

A lampy veselé plání
při kamen praskotu,
při františků vůni a jablek
míšeňských sykotu.

Nám cesty se líbí pusté
a úzké u skrčené vsi,
v tom rámci vzdálených lesů,
kde v dálce jen štěkají psi.

Tak sebou jen okouzlení
a zájmy, jež ten snad znal,
ten šťastný, první kdo láskou
a čistou miloval...

V

Za neděle jednou dlouhé
a plíživé slavnostním chodem,
my našli rytiny staré
v té knihovně, děděné rodem...

Ty v otcově bibliotéce,
kde ležel prach sluncem se chvící,
jak náhodou octly se (odkud
již nemohu, nemohu říci)...

To vše, co v nich zežloutlé vřelo,
nás sblížilo, do duší
nám padalo humorem, vřavou
neznámých ovzduší,

vsi Brouwerovy, hospody veské
výskotem zvučely,
nad Douovy žánry změkčelé
shon Tenierse zdrsnělý,

tu zřel jsi kraby a kupy
ryb Snyderse, — slatiny
a lesy Hobbemovy,
Ruysdalsovy mariny,

Van Dyckovy sladké paní
na cello hrající
a Hoochovy holandské jizby
s paní nad přeslicí,

a Wouwermannovy koně
na vojenských táborech
a Cuypovy břichaté krávy
do dálky hledící...

Tak listy šustily... Šťastna
v tom koutě ztraceném,
se na mne vzepřela zlehka
suchoučkým ramenem.

VI

Tu jednou společnost přijde,
žert samý, humor a smích.
Les! Paseka bude vonět
po jahodách červených!

U lesního zříme lišku
na řetěze vyplašenou,
jak přebíhá teskně a hryže
klec svoji drátěnou,

my vidíme vprostřed luhu
tu studnu s okovem,
kde ve vodě možno zřítí
les tmavý, nebe v něm.

Tu myslivna stála, ryvív
zavoněl od plotů.
Zde společnost seděla ještě
při kytary břinkotu,

při brnkání kytary,
při smetany doušcích svěží,

při vytí psů, jichž ozvěna táhlá
po vrcholech sosen běží...

Zde u této lesní studny
blíž zahrady, kde rudnul mák
a ze všech stran lesy kryté
(v tom tichu, kde netiknul pták),

já políbit chtěl ji poprv
podloudně v krouživý vlas,
ó kterak se bránila, ohně
vyšlehly z dlouhých řas

a prudce ňadra se zdvihla
jak vlnou tajemnou
a hněv se v zornicích taval
zděšením přede mnou...

„Ne!“ vzkřikla. „Ne, nechci,“ — a bála
a bála se pohledů mých —
a slova teď vázla; jen šumot
zněl větví zhýčkaných.

Ah, úpěl jsem, kterak to možno?
Zda přec mne miluje? —
Leč ona jak z kamene byla: —
teď konec všemu je?

Mně sevřela vášeň hrdlo,
pláč v očích lítostivý,

mně hořko bylo a hněvno
a zmatek škrtil mne divý,

pryč musil jsem, pryč — až kdesi
mi neznámým pod lesem
já do mechu zaryl svou hlavu
a hořce plakal jsem...

VII

Tak zbaběle... Vskutku... Eh, k smíchu
ten výjev barokní! —
Jak dítě já dosud byl čistý,
leč tak se už nevrátil k ní.

Neb ve mně to bouřilo tehdy,
stud, bolest a podezření,
však okouzlení víc rostlo
jak světlo jarních dní.

A jako bystřiny horské
má vášeň v srdci mladém
v ten proud se sbíhala, rvoucí
již všecko svým prudkým spádem.

Tak neznámých pocitů řeky
z míst vytryskly neznámých snů,
mou myslí hřměly a srdcem
přes záhony dětských dnů,

hloh dětinství a šípky čistých
těch růžových snů mých rvaly
a karmín modřínů — světlý klid
mi rmutem postržíkaly,

ó rychlým se rozplynul rytmem
mé mladosti příběh, jak pěna, —
to první se ozvaly strasti,
jichž počátkem žena, žena...

VIII

Ne... Bez ní... Oh, bez ní... Ó jaký
to mohl by život být? —
Jak somnambul já se vrátil
do dědiny. Měsíční třpyt,

noc světlá se měkce pila
do doškových, modravých střech,
přes cínovou plotnu luny
se teplil obláček dech,

a vblízku kolem mne domů
šla stáda kolem stohů,
jich strakatá břicha se houpala
a vlékly se oblouky rohů,

prach, trávy vůně, — bič práskal,
tmou vřískala hlasů směs

a bukot kovový zmíral, —
vše smutným se zdálo mi dnes,

jak výroční trh je děcku
když vozy odjedou
a bedny klapají šerem
a všecko prázdní se tmou...,

pár papírů větrem šustí
a kroky prázdnem již znějí
a dítě sedá si v koutě
bez hračky, již odvázejí...

IX

Zda spí již? Ó nikoli... Z okna
se na modrou dívá ves,
stín tmavěl na pozadí světlém...
Jak ruce zkřížila dnes,

jak povadle na nich ležela
ta hlava zcučaná!
Já pod oknem přešel, tak zdála se
jak paprsky uspaná.

Ah, vášnivé výčitky ve mně,
jak možno... Již před ní jsem stál,
pod oknem se bělaly bezy
a měsíc nehnutě plál.

„Vy? Jděte!“ s výčitkou šeptla,
to kaprice pouhá byla,
„hle, zde máte moje čelo,
já všechno již uvážila...“

Mně bylo všeho tak líto,
tak zticha zaúpěla,
ret odhrnut nad zoubky cukal
a brada se dojmutím chvěla...

Tu v zápěstí obnaživ ruku
já řek: „Hle, tak miluji vás!
Zde špendlíkem vbodáno jméno
je vaše na věčný čas, —

ah, bože!“ Nad římsou okna
jak tehdy sehnuta stála,
mne chytla a vášnivě s pláčem
mne tehdy zulíbala...

X

A bylo to kouzelné léto,
to kouzelné, rozpjaté, vonné
a plným souzvukem znící
jak ze dna lásky oné.

My mnohdy se prořekli někdy
v hře pouhé, chvílí tou

že důvěrnou vteřina zdála se,
tak příliš důvěrnou...

Ne, ona se nestyděla
za naivní nápady moje.
Však tajemství naše teď měla
již klidnější krize a boje...

To byly kouzelné večery,
co hluboké planulo nebe!
V snech prvních romantik bývali
jsme začarováni v sebe.

Dle slibů plachého blaha
my svými chtěli jen být,
jen sobě my patřiti mohli
a sebe jen ocenit...

Být takovým věrným soudruhem,
tak houpat ji v divoký let,
až praskavá houpačka úpěla,
to nikdo nedoved!

Ty tance na sadě, na horách,
když západ has zlatistý,
běh za vážkami, ty v jetelích
se krčící čtyřlístý!

Ty návraty z výletů v noci,
kdy do deště ohně plají,

kdy rámě jsem tisknul jí pevně
na samém vesnice kraji...

Pod topoly rozšuměnými
kdy jsem ji líbával,
co déšť na deštník promoklý
mrzutě bubnoval...

A všude nás plnila štěstím
ta blízkost vzájemná,
ty pokradmé plaché styky,
mha bolestí tajemná...

XI

A dny se střídaly, běžely
a podzim zaburácel —
pak šípky rudly a v polích
se jeřáb na slunci chvěl...

Den přišel a Homér mne vzbudil...
Na míle se plížící
již do školy studenti sjížděli
se krajskou silnicí...

Ted' biče kolem nás práskaly
v slunečných podzimních dnech
a staré se matičky loučily
a hoši v hovorech

ve voze na kupách peřin
slavnostně zdravili
a stařici s dýmky v ústech
se lišácky tvářili.

Pak zbýval jen den! A tehdy
k nám přišla naposled...
Tak smutně se rozloučila,
zavlhlý slzami hled...

Jak matrona starostlivá
když o příštích rocích sní,
již znala daleké město,
ty učence okresní;

ji lekal potouchlý páter,
ten farizej s žihadlem v rtech,
jenž o svůdnosti žen kázal
nám na exhortách všech,

a ředitel, v paralelách
jenž mluvil kousavých
o otcích, nomen a omen,
o zvrhlých individuích!...

III / Pražský román

Prospero:

*Hled', abys slovu dostál, laškovnosti
nepouštěj uzdu; svaté přísahy
jsou slámou v ohni krve. Zdrž se lépe,
sic, slibe, dobrou noc!*

W. Shakespeare: Bouře

*Doch die mich am meisten gequälet,
geärgert und betrübt,
die hat mich nie gehasset,
und hat mich nie geliebt.*

H. Heine: Lyrisches Intermezzo

I

Zavířil sálem kvapík. Jako vichřice
rozházel chumle polétavých hlav,
tisk boky k sobě, ruce lehce spjal. —
Ty bílé ženské obnažené ruce,
a šíje bílé s leskem umrlčím!
Míjivé barvy párů tančících,
laštovčích fraků, ženské nahoty,
krouživě ve zhroucené elipse
se střídaly; ta masa pohnutá
až ku plyšovým křeslům otáčela

své rozvášněné vlny svítivé
náherou šperků, leskem toalet...

Tu zpitvořená těžká elegance
s nádechem vyzývavé frivolnosti,
tu první květ, jenž teprv rozpučel,
tu rezignovaná, zestárlá krása
s tou unuděnou vráskou kolem rtů...

Gardedám teplé oči obřadné
hleděly na ty páry míjivé,
vše hořelo modravým světlem lamp,
sloupy a fresky, pozlacený strop,
měnivých lustrů těžká dekorace.
Obstárlé dámy, páni plešatí
za křesly — ohlučivý orchestr —
vše bylo fantastickým průvodem
k pocitu, jímž se vpíjí pohlaví
tím náruživým sežehnutím ramen,
k pocitu vůní ramen bělostných,
šíjí a hrdel, rozpálených lící
a polétání svislých kadeří,
k pocitu tvarů měkké ženskosti
při oddýchání ňader zdvižených
a horkých dechů uvolněných rtů...

To přišel také čas radostí mých;
ty přišly dny, kdy vášní rozbouřen
já v radovánkách viděl život svůj
a zkolébání jakés poetické.

A láska mládí — ta jak ubohý
stín tiskla se do koutů srdce tmavých
a ustoupila, bledla rozšlehána
silnými dojmy první mužnosti;
titěrně směšnou zdála se mi být!

A přišlo to, jak jiskra zašlehlo;
hlas jiné ženy kdy jsme poznali,
vlnění hrdých kroků, postavu,
jež nade všechny nejkrasší se zdá.
A žena ta je nejduchaplnější
a nejkouzelnější, tak vznešená!
Jak vichr do světa a ohnivý,
já troufal jsem si celý zvrátit svět
svou láskou, revolučním blábolením
o nejrůznějších v světě otázkách,
a všecko šosáctví já na dlani
měl vyloženo, tisíc jasných pravd.

II

V tom sále při vlnění párů tančících
já seznámil se s ní. Vlas měla havraní
a malá ústa přísně sevřená
a ironicky rozžhavené oko,
výsměvné poněkud a dráždící...
Podlouhlý ovál subtilní té tváře
jak mramorový, truchlivý tak byl
a bylo potřebí doň život vlíti...

Můj mozek odpočíval... Cifry, systémy
a každá čtená věta, každý hlas
jen prázdnou pustinu a ubohou
a nudnou chvíli bez účele nes,
vše byla ona a vše život v ní...
A tehdy ve mně ona jarní bouř
ve víru tance rudým bleskem vzplála,
když jsem ji tisknul v lokty chvějící.
Neb sladké oči měla vysmívavé,
těkavé, prochladlé, černé jak noc
veliké oči! Tělo s grácií
tak z dětských právě dospívalo let
zrychleným vzrůstem... Kouzlo lilie,
přes noc jež rozkvetla, v tom vlnění
nalitých ňader sál jsem každým rytmem
a jejich horké zavlnění, vzdech,
i výkřik, šept, a prsní, altový
hlas, jenž mne upomínal na znění
rozezpívané violy d'amour
když umělec sám nadšený v své jizbě
se nechá unést largem naříkavým, —
hned měkce, hned s úsečnou laškovností
a temperamentem tak přelétavým
nástroje psýché mění bohatou:
tak ona...

III

Pak se stala tíživou
má první láska. Léta uprchla,
ó dlouhá léta! Dětská láska má
docela vyvanula, jako v jaře
v den jeden vytratí se fialky
a jejich vůně neucítíš v stráni.
A její dopisy jen budily
mou bolest, — ona nezměnila se;
vždy toutéž frází blouznila a totéž
milujíc dávno, stejný měla svět,
jenž nešířil se, — a jenž s roky pomalu
mi cizím, nudným a bez zájmu byl. —
Můj život skokem, jistou evolucí
zporážel modly mládí, — kterým ona
se dosud klaněla... A trpěla
teď nevýslovně, — přišly těžké dny
a s nimi doznání, že oba sobě
již nemůžeme nikdy rozumět
a světy naše že se rozdvojily.

Ona tak lpěla na všem, o čem kdysi
jsme horovali, jakous kulturu
citů a vizí, lkavých nadějí
nechala bujet v srdci. — Žila tak
jak před roky a snila právě tak,
na místě stála, jako mnohé ženy,
doufajíc stále... V jednom změnila
se bytost její: stárla, stárla, stárla...

Při každém bezděčném já zřel to setkání,
neb při náhodné svojí vycházce,
když z okna kývla smutným pozdravem...

IV

Být otrokyní mojí toužila,
choulit se u mně jak zděšený pták.
Cos velikého o mně snívala...
A každá moje rána, každá bolest,
mnou způsobená, takou nebyla,
aby to všecko podlým nazývala...
Ale ty její divné pohledy,
zlomené řeči, tiché dopisy
s podzimní barvou, byly plaché již
jak ptáci, kteří chtějí odletět,
jen kdyby mohli!... Oh, jen kdyby mohli!...
Však nemohli a křídly znavenými
se chtěli utlouc aspoň šíleně
a padnout k nohám mým... Již nevím jak...
Leč delikátně, upřímně a vřele
jsem psal jí často o té divné lásce,
o lásce dětí, která v mužný věk
vyvála z duše... Pozdě pochopila...
A nadobro tou ranou rozdeptána
se zmátla ještě víc...

Mou lásku děčka
vznítla kdysi... Ale lásku muže
já nemohl jí, nemoh, nemoh dát...

Mne trápila ta velká písmena,
vbodaná do mé ruky; maniaků
a rudokožců jsem si spílával...

V

Ted'... Záhadného toho démona
s vysmívavými zraky podmanit
já s celou vášní chtěl jsem vzbuzenou...
Já úmysl měl, toho démona
s chladnými zraky sevřít v náruči,
až bolestí by slzet musila...
Ji vyhléd jsem si za svou... K ní a k ní
jak k budoucí své ženě pohlížel
jsem žárlivě a s divným zbožněním,
mé návštěvy se vlékly nekonečné...
Den každý tenkrát, za vánice zimní,
když vozkové tam venku práskali
v zvonivý soulad noci nastalé,
do intenzivně světlé světnice
já vstupoval, jak známý, milý host,
jenž baví a je baven...

Hůlku moji
odňala s lichotivým smíchem děcka,
jež odvíra mne nevidělo; čapku
si brala k sobě blízko, na klavír,
kde nejmíň měla být... A zábava
se starou tetou rozproudila se.
Ta z pražské, staré byla rodiny,

kmenovně jakés ještě, staromódní.
Němčina moje zkomolená třásla
se v jejích usměvačných, drobných rtech
s důrazem opakována. A všichni
my smáli jsme se dlouze, šosácky...
Pak blaženě jsem srkal číšku čaje
při Dvořákových tancích, které hrála
nevěsta moje trochu těžkopádně...

VI

Při tom všem užíval jsem života,
jak dav rozumí prostě: užívati,
vše to, co jiný dělá. Ne snad hýřil,
sil ztrácel, bouřil právě přepjatě,
na piano, do prázdna v divokých toulkách.
Já ovšem připletl se s kumpány
ku mnohé noční tragikomedii
i krčmy vytlouk jsem a ženy prodajné
jsem poznal jako jiný smrtelník,
ve flirtu lehkém tlouk se kavárnou:
myslil jsem, že jsem originálem
svým suchým vtipem...

VII

Denně docházel
jsem k oné záhadné mi bytosti,

jež ženou být mi měla... Zdálo se mi,
že neznám ještě celé její duše...
Snad nízká bytost, inferiorní
já tehdy proti ní jsem vskutku byl!...
Již prvé týdny, co jsem sedal u ní,
výr skuhravý mi v hnízdo mozku sed,
výr, který ptá se: Proč? A jak? A co?
Dost času! Času dost! A čekal jsem
výbuchy její, náruživé sny,
jež po mně ruce vztahovaly by;
já myslil, že ji musím umučit,
když nepřišel jsem, nebo zamlklost
když vyčkávavá sedla mezi nás
a přesycení z každodenních rozmluv,
jež dřív jsem nechtěl zbarvit důvěrně
až ona sama touhou ubledlá
se prozradí a láskou vášnivou
vybuchne slzíc, a až celé peklo
bolesti její ke mně sníží se.
Ta samolibost moje romantická
hluboko zahustila kořeny.

Tak večery mýjely při čaji
v hovoru staré tety... V rozpravě,
jež k desáté se vlékla hodině,
den každý já se mrzut poroučel...

VIII

Čas míjel, já však nepokořil ji
k výbuchu lásky, o které jsem sníval.
Spíš byla neklidná a pomatená,
jakýmsi vnitřním zmatkem pobledlá.
Své prosté oddanosti snivé kouzlo
ztrácela pátravějším pohledem
otázek vyčítavých beze slov.
Jakýmsi vysmívavým pátráním
už dorážela každou návštěvou
na obrat bezúčelných návštěv mých.
A neříkajíc ničeho, již brala
mou předstíranou veselost a vtipy
za lehkou minci... Jedno chtěla jen,
co žena chce: rozhodné jedno slovo.
A tak jsme otrávilí duše své, —
musila také zemřít láska naše...

IX

A ještě dál jsem hrál si jako žonglér,
svou nepřítomností já donutit
jsem chtěl ji k vřelejšímu tónu, zkrotit,
já hlupec chtěl jsem zkoumat sílu lásky, —
a zatím sám jsem ranou sražen byl
a pokořen za něco málo dnů,
v té právě době, kdy jsem vynutit
chtěl peklo její lásky vášnivé,

a podmanění její otrocké!
Tu bolest moderního člověka,
jenž ztratí lehce vše, co nejdražší
za jeden okamžik a z důvodů
své hrdosti se lhostejně dál tváří,
já zanedlouho musil prožítí...

Neb potkal jsem ji... Ah! To peklo žárlivostí!
V průvodu muže, jehož banální
já duši znal a před níž jsem se chvěl.
Nějak se zalekla, že zrychlila
své kroky. Nějak rozčileně počla
mluvit a smát se... Volně přešel jsem,
hvízdáním pitomým bouř svého úžasu
jsem hleděl utiшит, poklonou ledabylou...

X

Ať milují se! Ať!... A já je vídal
pak často spolu tam..., kde procházela
se se mnou kdysi... Jako šílený
já říkal nechť! A doma plakal jsem
a plány měnil. Kolik dopisů
pak psal jsem, roztrhal, jež začínaly
otřelou hluchou frází.

Ale potom sám
já to vše naivním a blbým shledal;
já z nestálosti usvědčit se musil.
Těž kdysi miloval jsem! Ale v ní

se jistě, jistě nezachvělo nic,
ta struna, již jsem toužil zvířiti
bolestí vášně, touhou hladovou, —
eh, krása bezduchá! A všechny dopisy
jsem ničil uklidněn... Leč chodil jsem
se dívat na nábřeží, kudy šli
vesele, bezstarostně zavěšeni...

XI

A tak jsem chlácholil se: Byla mělká
a obyčejná přece jenom duše!
Ba, vzplanutí teď svého nechápu!
Teď je mi dobře. Nikým neklamán
si budu žítí, hezky opatrně
se pobouření čivů vyhýbat
a lidem v ničem důvěřovat nechci.
A svoji vinu na své okolí
jsem svaloval a odvykat se učil.

XII

Hle, jak si přispíšil, ten hrozný člověk,
po způsobu chasníků venkovských!
Tak jsem si odlehčoval, odhazuje
pozvánku snubní k jiným pozváním...
V dnu deštivém, kdy onen sňatek byl,
slunečno mírné přehánělo se

přes ulici, jež vodou svítla
a po nažloutlých chodnících a zřídělých
akátech, jež tu stály nahrbeně,
a nuda, nuda na předměstí ležela.
A koně fiakrů hrabali v mokrou dlažbu,
před kostelem se v dešti kupili.
Já též jsem projel řadou povozů
a zastavil se před schodištěm chrámu,
černavé, oprýskané, smutné stavby,
zamlklé v přítmí stromů opadlých.
Jakési tenké hlasy tiše zpívaly
a od mše zvonky zněly... U vytržení
ve vozu přítmí olamoval jsem
ořízku zlatou snubní pozvánky.
Leč nemoha se dočkat, v rozčilení
bál jsem se, spatřit ji, když z kostela
se zavlnily davy k odchodu...
Já na vozku jsem křik a poručil
odjeti rychle! Myslím, slzel jsem
dokonce, proč? Vždyť ani tenkráté
mne ráda neměla. Jak cynickým
jsem šklebem odbýval ten celý život,
v kout fiakru schoulený tenkráté!
Co na tom záleží! Co žena, žena!
Co hloupá láska a co přátelství?
Snad cit a myšlenky? Co svazky pokrevné?
Co drobné radosti a boje svízelné?
Den dnešní kupříkladu? Malým vše,
soukromým obchůdkem, věřte mi, přátelé,
a za život to všechno nestojí...

IV / Intermezzo: Smetanovo kvarteto „Z mého života“

I

Jak opilý ze síně koncertní
jsem s hlučícím se davem vypotácel...
Klapala sedadla a koule lamp svůj modrý
žár utlumily. Různé zápachy
voňavek třásly se nad chumly zvířenými
šálů, v něž dámy zahalily se...
Ještě jak pizzicatem v sále cvičebním
kdes vedle housle něžně zalkaly
pod prsty umělce, jenž zveselen
potleskem bouřlivým; s laškovnou vervou
smích sonórní se zatřás; sluhy hlas
rozeschlý; mazlivý hlas dívčí tiknul;
a široký proud městské společnosti
se začal náhle volnit po chodbách,
ztlumený koberci...

Noc byla jasná,
v tvář dýchla azurové, mrazné nebe
a pronikavě lesknoucí se sníh.
Tam ze schodiště proudem valila
se mračna strakatiny velkoměstské,
kočáry hrčely a dvířka bouchala,
klusavý koní běh se ztrácel kamsi,
do ulic mizel s matným hrčením.

II

Oh, podivné, kouzelné kvarteto,
to geniální rozbouření duše,
ku mužným vzruchům bytost bodající!
Dech jeho velký ještě se mnou jde,
žár, bouře mládí, humor, melancholie
a tužby těhotné a utrpení,
sny mladých extravagancí a měkké
lichotné spousty láskyplných slov,
noblesy tiché a zas drsné bouře
mi rozkládají v duši akordy;
a pak — ten hrůzou končící se tón,
jak ve výšce by zůstal viseti!...

— — — — —

III

Životu zemřel s rezignací filozofa,
když slyšel jen tón jeden vysoký,
když přátel hlasu nezaslech, ni hřmění
orchestru neslyšel, ba ani ne
zem kdyby zřítíla se s rachotem,
jenž neslyšel hry vlastních rukou ubohých,
když plála světla nad užaslým davem,
jenž neslyšel potlesku, ani výsměchu,
jen mozkiem sledoval vše těžce churavým,
dle taktů v něm taktovkou svojí mával
nad hrajícím, obrovským orchestrem,

sleduje živé, němé pohyby
v představě pouhé mnohotvárných zvuků,
stál v mrtvém, nepohnutém tichu svém...

IV

Ó mistře, mistře, báseň tvoje velká,
s níž kupčit chodíme po velkých trzích,
jíž kulturu svou vystrkujem na krám,
bohužel celá, celá není ještě,
v ní schází ještě poslední tvůj vzkřik
člověka, který ve tmě zákeřné
se pere s děsnou svojí chorobou
a lapá po tvoření křečovitě
a lapá chvíle — v prázdnotě své hluché
a lapá světla v pustém prázdnu mozku,
po tónech hmatá, — ale ony náhle
jak omrzeli, šklební sluhové
vykradou palác a jej zapálí,
jej opustí a pána v zuření
a v bezvědomém, hrozném úpadku
kdes v síni na podlaze ležet nechají...

Ó mistře, nesmrtelné tvojí básni,
v níž není pražádného pošklebku
těm psům, jež trhali tě hlupstvím, sprostotou,
zločinně úpadek tvůj pečetiце,
v níž není výčitky těm, kteří tebe
ústrky přivítali z Göteborgu,

ó mistře, nesmrtelné tvojí básni,
ten děsný konec šílené tvé hlavy,
o mříže blázince jež utloukla se,
to konce ukončení ještě schází,
ó, to tam schází, to tam schází, mistře,
můj mistře, odpusť, ale to tam schází...

V / Smutky peripatetika

I

Je zima, sněhu měkké spousty
strou na chodníky povlak bílý.
Plyn žlutá, matná kola hází
na dlouhé řady bílých chodců.
Je týden světlý před Vánoci; —
to jakás horečka je Prahy,
v ní všude smrčky lesem voní...

A z čepic domů načechraných,
z arkýřů civí sněhu spousty
svým únavným a lesklým bělem...
Řad světel žloutne modrým vzduchem,
jenž mží se zimním po ovoci,
a na chodníky zapadává;
ze zašpiněných restaurantů
a z knihkupectví, ze řad krámů,
z výkladců světlo proudy jásá
a věci v nové barvy spřádá...
Koberce měkkým plyšem svítí,
filigrán zlatý ostře blýská,
mlékově perly matně skví se,
svit drahokamů ostré hrany
jak nemluvnátko olizuje,
tak šlehá, až mi oči slzí.

Za třeskotu krámových dveří
se valí řeka promenády;
velikým tokem lidé spějí
z úradů svých a těsných krámků...
Děvušky v šátcích, chlorotické,
se skočným krokem hrnou z dílen
tak vesele a uličnický,
se smíchem proletářské chásky.
S žargonem zpěvavým a kvičně,
s pepickým tónem loučí se tu
děvušky v šátcích chlorotické,
tenounkým hlasem křičí „sbohem“
jak stříbrný by padl zvonek
se stolu na kamennou dlažbu.
Volavka ve tmě krouží sama,
v upjatých šatech, pudrována,
ten zestárlý pták prostitute!

Jdou páry v sebe zavěšeny,
jdou, míhají se po chodnících;
sníh svistí měkce, padá, padá,
tak v táhlých, velkých vločcích padá...
Vousatí páni kol se sunou,
přetloustlí páni oddychují,
mráz rozkvěsti dal jejich lícím.
Buržoa s vousy špičatými,
s grandezzou vážné důstojnosti,
jdou vlasatí tu studentíci,
zvědavě, důvěřivě hledí!

Žid švadroní kdes po německu,
řve, koketuje přes ulici;
dav buršů mívá, čapky v oči,
pod kandelábrem blikajícím;
jakýsi herec prozpěvuje
z Falstaffa kousek oblíbený,
jak sám by z této komedie
starému utek Shakespearovi,
zvědavě za ním kandidátky
s velkými bloky naslouchají.

Embryo poety tu přejde,
či malíře či virtuosa
a liánovitými vlasy
měšťáky straší udivené,
vidiny svoje plaší, plaší...

A radost, síla bouří ve mně.
Tak neznámý a uzavřený
jak noc ta, která právě vzhází,
jdu slyšet ruchy, kterak hasnou,
jdu slyšet Prahu ztichající,
ochablou, chystati se k spaní.
A kouře doutník za doutníkem,
slyším, jak odliv její slábne
s odbitím pozdních, nočních hodin,
tak melodických, utlumených,
jak v horách kdesi zasněžených,
těch hodin, jimiž noc chce žít!

Samota její, prázdný ohlas
té zimní, rozvětřené noci
jaksi mé touhy uvolňuje...
Ony svým volným spádem bouří
v noc, v níž jak přízrak rokokový
pod měsícem se město bělá,
kde tmavnou kusy holých ulic
jak vyhlodané rakoviny,
když vítr závěje si kupí
a dlažbu mete šelestivě...
Kdes dálným krokem dlažba duní,
tím krokem, který v dálce zmírá,
až utluče se v křivkách ulic.
Snad ples je kdesi? Zarachotí
jen kočár, nebo drožek světla
kdes v dálce křižují se bleskem; —
poslední tramvaj kdesi jede,
tesklivě zvonky prozpěvují;
hubené koní siluety
na přídách domů přehoupnou se...
Ty, noci, budiž velmi dlouhou,
tys jediná má přítelkyně,
krev moji stydlou rozjařuješ,
ty rozsvěcuješ moji lebku,
ty hýbeš kostrou automata,
dáš rozžeravět moje srdce
na rudé výhni denních strastí...

II

Ty stará kleci, těsná Praho,
ty s bezhlavými patricii!
Tvá plemena dvě vedle sebe
jen žijí silou nenávisti.
Vkotveny, opřeny o sebe
dvě národnosti, zlobou doby
se hýbají, a rvou se s celou
elementární energií.
Překrásně z paláců tvých páchne
již feudální shnilotina
a z byrů Tvojích opatrná
se dvojakost dál rozbahňuje.
Měšťáci tvoji, dobří lidé!
Bez plemenných a ostrých známek
dědí po syslech zvyky syslí,
v dvou živlech, kde jak třeba plují,
kde možno záda hrbít, hrbí,
kde možno drzým být, jsou drzí!

Eh, měšťák! Dobře v teple sedí,
ten měšťák počítá své zlatky,
ten měšťák skrbílí, upíná se
již před potopou sociální
a karikuje konec věku...

Ba, tenhle měšťák, dobrý člověk,
ten Prahou nikdy nezatřese:
on vidí ve všem darebáctví...

Ty stará kleci, těsná Praho,
ty s bezhlavými patricii!
Dnes inteligence jsi peklem,
jež sama sebe pranýřuje,
jež sama sebe obnažuje,
jež na kasty se rozděluje
za snahou: rozdupat a zdusit
své šosáctví a farizejství.

Vše jitří se a z bahna toho
čpí mrtvoly a nové hlasy
se nesou k lepší budoucnosti.
Bolestným tónem sarkastickým
smích mládeže se rozvolňuje,
lučavkou žíhavou a trpkou...
Jen tak ta hrozná, stálá bolest
dá lépe zahnat se a strávit,
ta bolest příliš pronikavá,
jež mnohdy v noci spáti nedá.

Oh, mládež moderní, jíž všude
žár ohně schází, jež má ale
šlechetný, ostrý, pevný nožík
prosáklé jedem analýzy,
ta věří pouze jednou, jednou!...

Smát učí se tak, sotva ráno
do ruky vezme časopisy
a úvodníky přečte. Staré
si spočte řadou došlé fráze

té opoziční vegetace.
Ta mládež umí omakati
své všecky velké reky zblízka,
tak zrovna jako buržoasti
své malé denní události...
Nevěří mládež pouhým slovům:
jak, co a kdy se může řešit,
jak, co a kde by mohlo padnout; —
viděla mnohé, mnohé srážky,
viděla zbaběle již prchat
i odprošovat, ujišťovat...
Ne, v Čechách není žádné víry!
Poznala onen planý plamen
a planý zápas bez myšlenky.
Eh, mládež zoufale se směje
svým příkrým tónem sarkastickým,
zří s nechutí na svoje mluvky,
na chytráky a na šplhavce,
v koleji necítí se doma,
tam čpí to zlobou, udavačstvím...

Ó něco prohnílého v dánském
je státě... A tak nevíš, že je
ta doba nějak příliš vážná.
Vše k úsměvu tě dráždí, lechtá,
ba lidé také humor mají
neobyčejně vyvinutý
od oné doby, co už možno
se smáti všemu. Co už nelze
uvěřit ani jedné duši

po českém království. Co všechno
zní jako humbuk, fráze, fráze...
Ty sotva rozhlédneš se, poznáš,
že je tu všude příliš mnoho
i popuzené ješitnosti,
i obnošených exemplářů
byzantinismem marastických!
Ti dávno obvyklý tok všeho,
života, umění a vědy
ku slávě své a ku prospěchu
jen svému starou cestou vodí,
tou starou, osvědčenou cestou,
na jejímž konci prázdno zívá...

A mládež těžce stůně, stůně,
obětí řady spotřebuje
pro uplatnění nových mozků,
a rve se, šlape, k světlu touží
a štve se k činům, popohání
nejasnou dobou programovou!
Zpět nemá času ohlédnout se,
k budoucnu proráží si cestu,
až pod pěstěmi nahé pravdy
se shnilé třísky rozletují...

— — — — —
Noc mlčenlivá mrazí do tmy.
Sníh bílý padá, padá, padá;
mé kroky odměřeně znějí,
jak závaží by hodinové
tikalo v holých trámech věží...

Zhluboka pod zamrzlým pláštěm
ztišené řeky, oddychují
jak obílené jezu pády
pod mostem dole v zátočině.
Noc, dobrá moje přítelkyně,
své vločky sype osvětlené,
zvířeně, zdlouhavě se vlekou
bolestné duší epištoly,
fin sièclu odvar pelyňkový!
Mráz šlehá, řeže světlou nocí.
A cítím, kterak nedočkavě
já žízni práhnu po pramenech,
po čerstvých, poctivých a svěžích...

VI / S rozpitvanými nervy

I

Konečně! Diplom můj, jenž válel se
po úřadech, ohmatán lhostejně,
protekcí jakousi mi život způsobil:
za stolkem zeleným si přivykat
na divná akta, která dokumentují
dno společnosti. Děsné příšery
z nich vystupují, hrozná skutečnost
suchými slovy hlásá historii
zbloudilých duší lidských. Hrozná symfonie
spletených řevů, o nichž nezdálo se
nejrafinovanějším básníkům,
krvavé sběři románové chátry,
jimž idealista se vyhnout umí
kouzelným kruhem svým, svěcenou vodou
a farizejstvím svého učení!

Bizarní, těžkopádnou hrůzou svou,
pochody záhadnými způsobeny
lidského mozku, vrství se ty zvuky:
Písknutí škrceného novorozeněte
na hnoji stáje; vzlykot dítěte
nedospělého v loktech zhovadilce;
smrtný chrapot lidí vražděných
ze msty, při loupeži a zloby zpěněním;
a žeber praskot, vazů zlomených;

křik tonoucích; svíjení otrávených,
krev na všem, stydlá krev! To všecko zní mi
ze spisů v uši slovem suchopárným,
řve po zjasnění záhad, po pátrání
vzruchů a vzniků, po zdůvodnění
příčin, vnikání v těžké ovzduší
schopností, zvrhlostí a poznávání
jednotek lidských... a já klidně musím
ty křiky radit podle paragrafů...
„Jen žádnou sentimentálnost!“ se zakřikuji...

II

Jsou tiché, dobré úřednické duše
a všichni ostatní jsou dobří muži.
Nervózní trochu. Teď již poznali,
že vše je vlastně pouhé řemeslo...
S jakousi láskou naučili se
na paragrafy lepít zločiny,
na zločiny pak články paragrafů.
Neb život nemůže stát nad něčím,
něčím se obírat, s něčím se piplat,
nad Hamletovou lebkou zastavit se,
blábolit hlouposti a posléze
se nechat unést citem...

Konečně

co zvrhlosti a bídy tělesné
a duševní se samo přihlašuje,
klepe na dveře plné věznic,

po teple, po soustu, po něčem řve,
co život svobodný by nikdy nedal!...
„He, pravda-li?“ Šéf rozplašuje mi
mé pochybnosti a mne zaučuje.
Konečně! Eh co! S klidnou důstojností,
jak tito byrokrati otřelí
bez příchylnosti k nějakému národu,
výš, výše toužící do centra říše,
kde kariéra široké má tlapy,
se stáváš úředníkem zděděným,
člověkem praxe, jak se krátce říká.
Člověkem v jistém smyslu váženým...

III

Zdá se mi však, zločinu nechápu
jak jiní druzi! Zdá se mi to denně,
že bez talentu, bez chapadel jsem,
bez pátravých, citlivých tykadel,
bez smyslu taxovati bezpráví
i velezradu, a tak všechno to,
co dneškem hýbe rmutem spodních vod.
Má hlava třeští mnohdy, divoce
se rozskočiti chce, mé srdce bije
jakousi úzkostí, má prsa sevřená
chorobou nikdy nepozorovanou
(či zdá se mi jen?) hypochondricky
mi pobolívají...

IV

Eh, směšný, směšný, směšný,
zbabělý strážce zákonů a toho,
co pokoje zvem záštitou! A vskutku
ke všemu nemocný jsem. V prsou mých
ložisko bolesti se usadilo,
pekelné hnízdo, v němž se zrodila
má černá úzkost... Lékař poklepá
a usměje se bezstarostným smíchem,
dá naučení: „Milý příteli,
to není právě nic. Však to, co mrzí vás
(co říkal jste mi), tím se netrapte,
to všichni bychom umírali tady
nějakou všeobecnou bolestí
se trápit tady! Nezmůžete pranic!
Snad málo spíte? Mnoho přemýšlíte?
Toť vskutku hloupé. Za ty všechny krámy
vám nikdo ani krejcar nepřidá,
sám o sebe se starejte, je doba
zlá skutečně! Sám hezky do tepla
se posaďte a nemyslete na nic,
o rozporu své duše s činy svými
a se svou praxí. Ostatně je pozdě
a měl jste si to dříve rozmyslit,
než studia jste počal... Dosti jinde
se najde místa, jinde začněte...“

V

A rozpor mojí duše s povinností
se vláčí se mnou jako černý stín,
mne okřikoval, chechtal se mi drze,
mně život znechutil i přátele,
zelený onen přeplněný stůl
a obligátní, vysušené tváře,
i zvonek předsedův a dusnou síň.
Těž oni řekli mi: „Vy churav jste
a jaksi povážlivě. Mrzut jste,
pohněván, hubnete...“ A lékař zas
jen řekl: „Nic, to nic... Leč můžete
se povyrazit. Na jih zajedte,
zanechte úřadu... Tak citlivým
by čivům mohl Meran prospěti,
ten vzduch, to slunce, měkké ovzduší...“
A přitom na stůl hlučně bubnoval,
před ženami mne varovati počal,
hru „Syčáky“ mi doporučil pro zasmání,
vyjížděky časté, dlouhé procházky,
a tělocvik a vůbec nečísti
knih ani žurnálů a mezi lid
se podívat a poznat, co tu je
rozporů duše s povinnostmi, co
tu pouhý zvyk jen vyrovná, co jsou
dvě slova: ústupky a praktičnost.

VI

Prokletá choroba! Ta stiskla mi
pořádně prsa! S trapnou úzkostí
já poslech; na cestu já pustil se
bez oné radosti zvolněných dětí
a vězňů svému trestu uprchlých,
na cestu bez plánu a bezděčně
já pustil se s odvahou samovrahů;
dlouhými echy černé zoufalství
se ve mně ozývalo vzdálené.
Oh, uniknouti na čas, na čas jen
z ústředí, které otráвило mne!
Zářivou nedělí jsem odjížděl,
nedělí v podletí již odjel jsem
za touhou neurčitou... V prsou mých
seděla nemoc ještě nezralá,
a třepala mnou tiše, zimavě,
žluť listů spadlých dala tváři mé...
Vlak supěl, duněl, brzda zvířená
v stanicích skřípala... A vagon můj
se prázdnil... plnil... Tichým večerem
lucerny oči svoje krvavé
blížením nádraží jak většily,
v můj černý kout se na mne dívaly.
A průvan, jenž se protáh s cizinci
vstoupnými, čerstvý vzduch vždy otrás mnou,
zvonečky cizích nádraží a světla,
v daleku roztroušená po stráních
a blízkost měst, jež spala v noční tmě...

„Ne, nejsem přec tak nemocen... Oh ne.
Eh, kam s tím Meranem! Není tak zle,“
já myslím si... „Eh, Meran — to je k smíchu,
pro souchotinářské je neduživce,
leč já jím nejsem! Ujistili mne,
že nejsem jím, a pak to dobře vím;
na prsa klepu si, — zní to jak zvon! —
je třeba rozptýliti myšlenky
a zabořit se v jiné ovzduší,
to je to všecko...“

VII

Černých myšlenek
zda přece zbavím se? Tak žlučově
a podezřívavě, jak vrány táhnou
mou horkou lebkou, kam se jenom hnu...
Šosácká Vídeň vzbouzí ve mně vztek.
Špinavý kanál krotké Vídeňky
můj smích... Ty chrámy, domy, pomníky
mne dráždí, že bych všecko rozkopal,
ty stavby obrovské a divadla,
muzea, obrazárny! Rozkopal
bych také shnilé Čechy naposled,
až by se jejich blbé peníze
rozkutálely jinam...

VIII

Ohé, oh,
proč přes Kras jedu? Jedu? Hrozivé,
jak vybělené kosti balvany
a pusto, pusto, nemá jen tu kleč
a jaké ticho... Dlaň je políčko,
před bórou ovroubené kamením,
by neodnesla je... A obzor balvany
jak lebkami se bělá rozžhavlý.
Eh, musí hrůza být v tom opakování
zde dnů a nocí, bez ukončení,
to mlčenlivé, hrozné vycházení
a zapadání slunce, hrůza velká
v tvém zamyšlení, jímž si představuješ
i nekonečnost věčna, ono míjení,
těl střídání, jak všecko kamsi mizí,
i výkřiky, otázky, folianty,
jež věkem hýbaly! Tu prahmota
se skoupá chechtá parným slunečnem
a tam dál — překypuje prodajná,
koketně vnady načechrá, klín plodný
nabídne, obohatí, mozky zmarní
a jinde rodí lidstvo věčně bídne,
svou neplodností zpečetí jich osud...
A otrokyně Neznámého pána
nevlídná, nepřátelská, nemá leží
lidskému pokolení, ve svévoli — — —

— — — — —

IX

Proč při těch černých vřdycky myšlenkách
se při lži přistihuji? Vždyť já chci,
chci žít a dýchat! Musím dýchat zde
opojný výdech citroníků, moře,
zem krásnou užít pro ten kousek žití,
jímž plíce tvé se chvíli rozduvají!
Chci vidět, lichotně jak lísá se
to nedohledné moře k patám Terstu!
Podivný západ hoří jiskrami,
obrovským sloupem chví se na moři,
jej přetínají bárky lenivé,
parníky Lloydu táhnou špinavé...
A kolem přístavních výběžků mol
rybářské bárky řadou kupí se,
až v město sáhají a do ulic
zablýsknou v slunci plachty lanoví...
A podivný ryb zápach parnem vlá,
parnem, jež nehne se tu na korzech...
Italky černé ovívají se
a prostovlasé v davech míjejí. —
Co? Hudba náhle zazní piazzou,
ho, vesele!... A ucho nastavíš
do vřavy té a dlouho posloucháš,
zvuk slovanský že jediný se ozve...

X

Špinavé schůdky z kopce táhnoucí se
v baráků směsi, puch a parný výpar,
pichlavé staré baby pod Castellem,
ti rybáři, již oplachují ryby,
žvýkají melouny! Vše je mi odporné
při výhledu na volné moře, svobodné,
zde bída ta, — a dál ta panoráma!

Ne, nechci k arzenálu! Nechci! Nechci!
Já pravím: nechci! Jakýs divný vztek
zas rozdoutnal se v mrzuté mé lebce
a já se zašklebil: potopa po mně...
Evropa! Cíví ve strnulém tichu,
národy stůňou, vroubky přibývají...
Vavříny seschlé dávných bitev hnijí,
a bude brzy třeba v týl si vpadnout!
Měl jsem se podívat, pochválit, uznat,
kdy člověk zcivilizuje se zcela
již v družích vraždění? To záhada je...

Za houfnici vyměnil pušku, pušku
za smrtící zbraň, která sto ran hrozných
vypálí v minutě... Odhodí píku
a palcát odhodí a karabinu,
meč ostrý raděj nastaví ti k hrudi!
Nebude kouře, jenž by zahaloval
oběti smrti. To už bude šlachta.
Leč dějepis hřmít bude o hrdinách

ve školských škamnech. Jaké pak by přec
příklady mohly lákat dětskou mysl,
než hromadné ty šlachty z vůle krále,
jenž špatně poobědvav, špatně chápal
kýchnutí kolegy?!... He, he...

XI

Dál věky půjdou
v znamení bláznů, a když slepým vzmachem
zavanou křídly, nebudou již čítat,
zda smetou červa nebo miliony.
Nechte mne... Nemocen jsem skutečně...
Nepište mi..., ať aspoň nepředstavuji
si vašich zdravých tváří... Co jen dělá
má první láska? Ustaraná tak
tam sedí u okna? Ne, dneska bych
neprchal od ní, vyslechl bych ji
a chtěl ji pochopit... A dneska bych
rád u ní zemřel... Hloupý Insarov
a hloupý Turgeněv!... Skutečně hloupý,
ač miluji jej... Když tu v Benátkách,
v té smrduté, rozpadlé pohádce
po Rivě Schiavoni kráčím dnes
jak Insarov, já nechápu, co mohlo
jej tady konejšit?... Mně zdá se puch
bažiny zelené, ty sešlé domy,
jak by je tisíc právě lupičů
vykradlo v noci, jako ironie

na trosku moji, sloupy báječné,
budovy, paláce, z mramoru chrámy,
jak moje zpráchnivělé iluze
a vše mně připomíná bídu mou...
Jak anachronism to mrtvé město
živoří jako básník zestárlý
na loži smrtelném... Tvé cukají
zpuchřelé svaly... V puchu leží tu
snění tvých mistrů! Již tě zalily
účelné doby! Strojů rachotem
svět kolem hřímá, myšlenkou a prací
a shonem budoucnosti, životem,
nadějí smrtelníků bláhových! —

Eh, ty, mé prázdné hrudi podobno
i mozku mému, kde je iluzí
krásných a vřelých, řítících se v nic,
tys protivno mi, tiché město ty
i v lagunách tvůj hřbitov truchlivý!...

XII

Zlá horečka mne dneska schvátla,
když na lavičce kdesi na Lidu
já pozoroval parník obrovský
chedíva egyptského... Zrak já přivřel
jakousi mdlobou, mně se zdálo dnes:

Tah kání míjí nebem zlatožlutým,
vybledlým, mírným vzduchem nepohnutým,
noc světlá vzhází... Měsíc fialový
(ach fialový!) dole na bařinách
groteskním bodem v třtinách otrásá se...
Mně zdálo se, že ve výšce kdes trčím...
Pak padám zvolna... Zvolna... Letím z výšky,
ne, řítím se a rychleji a rychleji
za kadencí divější stále hudby
svištivé hrozným pádem... Nevidím již,
bez smyslů jsem... A náhle propast cítím,
v chladivé bahno bořím se až ke dnu
a stojím již a vydýchnouti nelze...
A hmatám kolem... A tu se mi zdálo,
že nahmatal jsem vedle něčí ruku,
jež teplá ještě cukala a svislá
visela dolů... Stiskl jsem ty prsty,
oživly na chvíli a sevřely se...
A jinam hmát jsem, holou cítím páteř,
a maso, kterak z ní již padá, padá...
A hrůzou umíral jsem, zdálo se mi...

VII / In urna perpetuum ver

*Řím... měl úctu k duchu, k obyčejům a právům
každého národa, byť tento i sebe nepatrnějším byl.*
Michelet, La bible de l'humanité

*Bývají lidé, kteří se klidí z toho světa,
nevyloživše všeho zboží svého.*
Montaigne

I

Urození páni! Dobrodinečkové! Hrabata, knížata!
Tak žebrák mezinárodní ječel
v křižovatce setmělé aleje v městě lázeňském,
jež zmrtvělo parným večerem. Hrabata, knížata!
Pak na pikolu jakous pískal a s čepicí k zemi se klonil,
své oči leklé sledě do davu upíral.
I přešly davy a zanik hlas... Jen promenádou vířil
Strauss titěrným, houpavým rytmem valčíku,
valčíku, jenž půl je vzdělání velkoměstských žen.
Světla rozžehnutá v stromech se třásla,
do modravých kol mžikavých lamp větve padaly
groteskní zelení nepřírozně zbarveného listí.
Mušky se vznesly s trapnou výškou tónů
nad mojí hlavou. Hvězdy blýskaly nocí.
Sám usedl jsem stranou, kde hudba vířila tlumeně
a blízký ropot hovorů se srážel v směsici.

Hořkost, mrzutá hořkost, hluboká hořkost,
sesedlá jako krev zdupaná na místě zápasu,
kouřila dech svůj otravný v samotu moji.
Jaké pochybnosti vloupaly se mi do duše!
Úzkostné osamění víry mé, snů mých, řeči mé,
ve vření cizinců vléklo svá sražená křídla.
Zde Čechy — nejsou už Čechy, zem tato není
zemí naší.

Zde dobrodružné výdělkářství s pohodlím
se zahrnízdilo.

S tím nátěrem vznešeným, mezinárodním
poskakuje podnikatel, peněžník — kavalír,
poskakuje služebná, ochočená havěť,
poskakuje hoteliér slovy sebevědomými,
sklepník pod verandou hotelu, paštičkář
v nároží ulic,

prodavačka květin, mandoletář vychrtlý.
Nevěstka mezinárodní se drze usmívá,
švadroní kupec úlisný. Mezinárodní kněz
chodí vyprovázet strávené diabetiky,
mezinárodní lékař dívá se v odulé obličejce,
klepá na prsa, sípající nedalekým koncem.
Mezinárodní houslista bouří tónů vzlyká nad tím
vším...

A ti všichni, skoro — slovanského původu,
necítí již bolest nad ztracenou pohádkou svého
vzniku,

jim lhostejný celý systém zcizování,
jenž liánovité, své hrozné úponky,
přes horstvo hranic rozestírá, sem, sem, blíž, blíž,

a roste, vřezává se provalenými hrázení.
I chodím krokem nezvučným, přemýšlím,
po písku pěšin chodím, cosi nedomyšliv hrozného
a smutek roste můj. Jak horečně mne bolí tyto dny!
Oh, uražená čistota mých tužeb naivní!
Iluze smazané kapkami pelyňku!
Jak mne bolí, zřítí krev, propadlou odcizení,
více než nemoc má, úžasně v konec se chýlící,
jak mne dnes bolí konsekvence života lidského,
již chápu a nemohu proklínat:
Donuceni ústředím, podlehli za honbou po skývě
chleba,
trpně či dobrovolně; synům jich
nová morálka národnostní, nová řeč k dobytí chleba
nová kultura otvírá své perspektivy,
jim vzchází nový domov bez lítosti nad starým,
nad starým domovem, jež nepoznali...

II

Brzy našel jsem přítele v návalu prvních dojmů...
Churavec-melancholik. Ctíme svou bolest.
Proud nového života hýčká mne tu a konejší
a šťasten jsem jeho přátelstvím...
Je příjemný hotel z černých kamenů, zelení obrostlý,
ta pavlač, kam veselost polí se dívá,
ta nálada vzduchu, padajícího skly skleníku
na okna, kde se ubytoval.
S tichou láskou jeho paní bdí nad jeho churavostí,

s láskou trpitelky, vědomé jeho konce. Nevidět
na ní, že trpí,
jen v zvucích klavíru to vycítím a v pohledu,
jímž do kolébky na synka se dívá.
Nechápu, jak jsem zdomácněl... Té bídné paměti!
Unaven a nedůvěřiv ke všemu,
bázliv před zmijemi, jež líhne parná naše doba,
předrážděn sliby nesplněnými,
k smrti unaven, bez víry k lidským pravdám,
ke spravedlnosti, již rozhlodal červ lidské samolibosti,
a tak již nemocen, že zlobným úsměvem
pohrdám světským vladaříčkováním,
já vskutku nevím, jak jsem zdomácněl...
A myslím, že i hlas můj skoupý pozbývá drsnosti,
když šeptá: Milostivá paní! Jaká to kouzelná sonáta!
Však mne už netěší... A ještě číšku nastavuji
rukou nepevnou...

III

Bezmocný a unavený divák,
u jejich dítěte oddýchám rád navečer,
když letní noc nám kreslí oknem otevřeným
svou panorámu domů, věží v obzoru.
U dítěte, jež na kolébce spí,
mi volno, u dítěte mého přítele.
Jak mívá sladké sny, že v očích veselých
jiskřením tráví moji melancholii!!
Sněhové ruce na mne třesou se

a úsměv jeho rozpíná má křídla svázaná.
Na ně tak často myslit, je mi volno zase
i trpko zároveň... Hle, atom budoucnosti
v něm ukrytý spí pod bělounkým čelem. —

Čas přijde též, kdy v těžké akordy,
jímž pláče národ můj, splývati bude,
jak bystrina svěží, jasná sluncem,
do vzbouřeného padne moře!
Tak často v černých myšlenkách mi připadlo,
že zvláštní jakés bezpráví jej stihlo,
malého tvora, že se narodil
v národě pokopaném!
Záře rasy nesvítá mu v duši,
nekolují krví prvky vědomí o síle,
hotová zralá kultura velkých národů
nebude mu údělem.
Přišel jen mezi nezkušené plavce,
kteří plachty vyvěšují do špatné pohody.
Přišel mezi zjištěné snahy, chytráctví i nerozum,
který chce slovy spoutati bouři živelních pohrom.
Tak slabým tónem v koncertu všelidstva
a přehlušený přesilou se ztrácí
křik šesti milionů, jejichž dítětem
mu osud určil býti!
Tam pracovat, kde jiní národové
již všeho nabyli. Tam se hrdlit,
kde jasné právo každý slepec vidí.
Tam očišťovat mechy cizáctví!
Tam ještě vzbouzet slovem křísícím

svědomí vlažných mas,
kdy mozek, který předběh události
po pozitivní práci křičí!
Tam zvykat si na paskvil přátelství
sbratřených rodů, horších nepřátel?
To všecko čeká na něho, a on se usmívá?
Snad příliš černě vidím. —
Kde skoky čekal jsem, hlemýžď se vleče...
Snad srdce mé, poraněno neprůhlednou dobou,
v níž zvůle mocných rodí násilné skutky,
snad přílišná láska oči mé kalí,
snad hnisají ve mně nezdary časových otázek?
Nastala doba, kdy ve voze šosáků jako hlemýžď
vleče se
pokrok a pokoj státu. Zpátečnictví nabubřelý duch
otěží vládne na nedohledné doby,
trpasličí politika ve vnitru národa
kramářskými kejklady mámí hladové duše,
bezhlavě diktuje, neseje, nežne,
a cesty, cesty naší neubývá!
Zde v bázni o ztrátu vlastního blaha
zašlápli hlupci myšlenku:
„Popřejte chleba! Zbudujte silnou kulturu!
Dbejte o své duchy! Pracující ruce! Tak ani píd' prsti,
žádná lavina, žádné převlnění odpadlíků zcizených,
žádná moc, žádná bouře nenadálá
neodnese širokým řečištěm dějin!“
Ten však, jenž zde se usmívá,
necht' roste s mládeží, jež vše to pochopí!
Ať právem zasměje se mému zoufání!

Rty odhrne nad žalem neposvěceným
podrážděného diváka století přešlého
a soud můj váží jako výkřik v mlhách,
dožité, nezdravé minulosti...

Ediční poznámka

Tato e-kniha přejímá text sbírky *Zlomená duše* tak, jak byla vydána nakladatelstvím Aventinum (Ot. Štorch Marien) v Praze v roce 1922 (3. vydání) jako 3. svazek edice Díla Antonína Sovy.

Při převodu do elektronické podoby jsme v textu provedli aktualizace pravopisu podle současné normy, zejména v oblasti psaní slov cizího původu, spřežek a velkých písmen. Upravujeme též psaní předložek a předpon *s/z* a *vz* a psaní zdvojených souhlásek. Drobné úpravy jsme provedli též z hlediska interpunkce (rušení apostrofů, opravy uvozovek, doplnění čárek mezi větnými celky aj.).

Redakce MKP

Antonín Sova
Zlomená duše

Edice Poezie

Ilustrace na obálce z Pixabay.com

Redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 7. 2. 2025

ISBN 978-80-274-4402-1 (epub)

ISBN 978-80-274-4403-8 (pdf)

ISBN 978-80-274-4404-5 (prc)